

Euroopa Justiitsvõrgustiku kriminaalasjades ja Eurojusti ühisdokument

Praktikutele abiks rahvusvahelises koostöös kriminaalasjades

Mida me teie jaoks teha saame?

Sissejuhatus

Dokumendist leiavad liikmesriikide praktikud teavet Euroopa Justiitsvõrgustiku kriminaalasjades (European Judicial Network, edaspidi EJN) ja Eurojusti pakutavate teenuste ja abi kohta, mis on seotud rahvusvahelise koostööga kriminaalasjades.

Dokumendi eesmärk on aidata praktikutel otsustada, kas juhtumitega peaks tegelema EJN või Eurojust. Samuti on tagatud see, et nii EJN kui ka Eurojust tegelevad ainult nende pädevusse kuuluvate juhtumitega, kasutades aega ja ressursse tõhusalt ning vältides topelttööd.

I. Mis on Euroopa Justiitsvõrgustiku kriminaalasjades?

Euroopa Justiitsvõrgustik kriminaalasjades koosneb 350 kontaktpunktist 28 liikmesriigis, aidates lihtsustada rahvusvahelist õiguslast koostööd kriminaalasjades.

Kontaktpunktideks on prokurörid, kohtunikud ja teised ametnikud, kes tegelevad iga päev rahvusvahelise koostööga seotud küsimustega. Iga liikmesriik on määranud kontaktpunktid kesk-, õigus- või teiste asutuste seast, mis tegelevad rahvusvahelise koostööga nii üldiselt kui ka kindlate raskete kuritegudega seoses, näiteks organiseeritud kuritegude, korrupsiooni, narkokaubanduse ja terrorismiga.

EJN teeb samuti tihedalt koostööd teiste õiguslaste võrgustikega kolmandates riikides asuvate kontaktpunktide kaudu. EJN-i kontaktpunktid saavad seega abi pakkuda üle kogu maailma.

Haagis asuv EJN-i sekretariaat on võrgustiku haldusüksus. Eurojusti ja EJN-i vahelise tiheda koostöö jaoks on sekretariaat moodustatud osaliselt Eurojusti töötajatest, kuid see töötab eraldi üksusena. Muuhulgas toetab EJN-i sekretariaat kontaktpunkte ülesannete täitmisel ning vastutab EJN-i kodulehekülje ja selle tegevusalaste e-tööriistade loomise, haldamise ja täiustamise ning võrgustiku üldise haldamise eest.

Rohkem teavet EJN-i sekretariaadi kohta leiate veebilehelt http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_Sekretariat.aspx või võttes ühendust EJN-i sekretariaadiga aadressil ejn@eurojust.europa.eu.

EJN-i veebileht

EJN-i veebileht www.ejn-crimjust.europa.eu loodi selleks, et toetada praktikuid, kes peavad tegelema rahvusvahelise õiguslaste koostööga. Sealt leiate üldteavet õiguslaste koostöö kohta ELi liikmesriikides, ELi kandidaatriikides ja EJN-ga ühinenud riikides. Samuti saate kasutada EJN-i elektroonilisi õiguslaste koostööks mõeldud tööriistu; tööriistad leiate jaotisest „To facilitate judicial cooperation“ alt („Õiguslaste koostöö hõlbustamiseks“). Lisaks on EJN-i veebilehel eraldi leht, mis on pühendatud koostööle kolmandate riikide ja teiste õiguslaste võrgustikega. EJN-i kontaktpunktidel on juurdepääs paljudele väljaspool Euroopa Liitu asuvatele kontaktidele. Külastage veebilehte <https://www.ejnforum.eu/cp/network-atlas>.

EJN-i veebilehe põhiosad on tõlgitud ELi ametlikesse keeltesse. Kui te ei leia vajalikku teavet, võite alati oma liikmesriigis asuva EJN-i kontaktpunkti käest abi küsida.

Mida Euroopa Justiitsvärgustiku kriminaalasjades teie jaoks teha saab?

Kui teil on vaja EJN-ilt abi, võite ühendust võtta oma riigi kontaktpunktiga või juhtumiga seotud riigi kontaktpunktiga. EJN-i veebilehel asuv kontaktpunktide nimekiri on parooliga kaitstud, kuid sellele pääsevad ligi teie liikmesriigis asuvad EJN-i kontaktpunktid. See tähendab, et kui teil on vaja abi mõnes teises liikmesriigis asuva EJN-i liikme poole pöördumiseks, on parim viis seda teha mõne teie riigis asuva EJN-i kontaktpunkti kaudu.

EJN-i võib kasutada järgmiste olukordades.

- **Õiguslase koostöö hõlbustamiseks**

Kui teil on vaja teavet selle kohta, kuidas saada teisest liikmesriigist abi kindla juhtumiga seoses, võite pöörduda oma liikmesriigi kontaktpunkti poole või kasutada EJN-i veebilehel olevaid asjakohaseid rubriike:

✓ *õigusabitaotlust koostades¹ (Euroopa uurimismäärus – European Investigation Order – EIO) või vastastikuse õigusabi taotlus (mutual legal assistance request – MLA), Euroopa vahistamismäärus (European Arrest Warrant – EAW), arestimistunnistus jne)*

- taotluse täitmiseks pädeva asutuse leidmiseks välismaal, et saaksite nendega ühendust võtta ja saata taotlus otse asutusele. EJN-i veebilehel olev „Judicial Atlas“ on tööriist, mida saab kasutada pädeva täitva asutuse ja selle aadressi, e-posti, telefoninumbri/faksi leidmiseks;

- soovitud liikmesriigis seadustes määratud õigusnõuete kohta täpsema teabe saamiseks või taotluse rahuldamiseks vajalike nõuete arutamiseks. EJN-i veebilehel olev tööriist „Fiches Belges“ sisaldab olulist kokkuvõtlikku teavet kõikide asjakohaste õiguslase koostöö instrumentide kohta. Tööriista „Compendium“ abil saate koostada taotluse elektrooniliselt; ning

- ELi õiguslike instrumentide kohta õigusliku ja praktilise teabe saamiseks, näiteks selle kohta, millisel määral on instrument liikmesriikides kasutusele võetud (rakendamise seis), avaldused, teadaanded, juhendid, aruanded jne. Värgustiku veebilehel olevas jaotises „Judicial Library“ on iga õigusliku instrumendi kohta olemas sellist tüüpi teave;

✓ *õigusabi taotluse täitmise faasi ajal, täiendava teabe vahetamiseks taotluse korrektse täitmise jaoks;*

✓ *õigusabi taotluse täitmise hilinemise või mittetäitmise korral, et kontrollida soovitud liikmesriigis täitmise seisu ja/või kiirendada täitmist EJN-i kontaktpunkti kaudu; ja*

✓ *kui teil on vaja kiirelt teavet väga lühikese tähtajaga õigusabitaotluse kohta.*

¹ Selles dokumendis kasutatakse väljendit „õigusabitaotlus“ nii vastastikuse õigusabi taotluse puhul kui ka otsuste puhul, mis põhinevad vastastikuse tunnustamise põhimõttel, näiteks Euroopa vahistamismäärus ja Euroopa uurimismäärus.

- ***Õigusalaste vahel teabe vahendamise hõlbustamiseks***

Tegutsevate prokuröride ja kohtunikena saavad EJN-i kontaktpunktid tihti jagada kiiresti ja mitteametlikult teavet pooleliolevate uurimiste või menetluste ning nende tulemuste, kinnipeetavate, kinnipidamise tähtaegade ja kindlate juhtumite kohtulahendite kohta. Sellist tüüpi teabe vahetamise puhul on mõnikord võimalik vältida ametliku taotluse saatmist.

Kui teil on vaja taolist teavet oma uurimise või menetluse ajal, eriti kiireloomulistes olukordades, ning teie seaduste järgi on sellised päringud lubatud, võtke ühendust EJN-i kontaktpunktiga, öelge, miks teil sellist teavet vaja on ja kirjeldage lühidalt enda uurimist või menetlust. Teatage EJN-i kontaktpunktile, et võtate ühendust temaga kui EJN-i kontaktpunktiga.

II. Mis on Eurojust?

Eurojust on Euroopa Liidu Õigusalase Koostöö Üksus, mis loodi aastal 2002, et toetada ja tugevdada riikide uurimisasutuste ja prokuratuuride vahelist kooskõla ja koostööd, et võidelda raskete piiriüleste kuritegude vastu, eriti kui need on organiseeritud, näiteks pettuse, narkokaubanduse, organiseeritud varavastaste kuritegude, inimkaubanduse ja terrorismi puhul.

Eurojust asub Haagis. Peamiselt koosneb Eurojust igast liikmeriigist lähetatud kogunud prokuröridest, kes on organiseeritud „rahvuslike büroode“ („National Desks“) kaupa ja keda toetavad haldustöötajad. Eurojust võõrustab samuti sideprokuröre Norrast, USAst, Šveitsist ja Montenegrost.

Eurojust toetab uurimisasutusi ja prokuratuure nende juhtumites tegevuspõhiselt (näiteks koordineerimisnõupidamiste ja/või koordineerimiskeskuste korraldamisega) ning teadmiste ning seotud juhtumitest õpitud teabe jagamisega (näiteks „Guidelines for deciding which jurisdiction should prosecute?“ – „Juhised otsustamiseks, milline riik omab kohtualluvust süüdistust esitada“)

<http://www.eurojust.europa.eu/Practitioners/operational/Pages/Guidelines-on-jurisdiction.aspx> ja aruanne „Prosecuting THB for the purpose of labour exploitation“ – „Tegelemine inimkaubandusega, mille eesmärk on tööalane ärakasutamine“)

http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Casework/Report%20on%20prosecuting%20THB%20for%20the%20purpose%20of%20labour%20exploitation%20%28Dec.%202015%29/2015-12_Report-on-prosecuting-THB-labour-exploitation_EN.pdf

Mida saab Eurojust teie jaoks teha?

Kui teil on vaja Eurojusti abi, peaksite ühendust võtma oma rahvusliku bürooga Eurojustis. Lisateavet leiate Eurojusti veebilehelt:

<http://eurojust.europa.eu/Practitioners/Pages/contact-info-for-practitioners.aspx>

Eurojusti võib kasutada järgmistes olukordades.

- ***Uurimiste või menetluste koordineerimiseks***

Eurojust saab aidata asjakohase juhtumiteabe vahetamisega, kui uurimist on vaja koordineerida kahes või enam liikmesriigis. Eurojust aitab samuti otsustada, kas liikmesriigid peaksid jätkama eraldi uurimisega või koondama uurimised või menetlused ühte või mitmesse liikmesriiki.

Lisaks aitab Eurojust pidada läbirääkimisi ja teha kokkuleppeid seotud riigiasutustega, et otsustada kuidas, millal või kus ühiselt tegutseda või kedagi vastutusele võtta.

- ***Koordinatsiooninõupidamiste ja -keskuste organiseerimiseks ning toetamiseks***

Eurojust saab korraldada Haagis koordinatsiooninõupidamisi erinevatest liikmesriikidest ja kolmandatest riikidest pärit pädevate asutuste vahel. Koordinatsiooninõupidamistest võivad mõnikord osa võtta esindajad EUROPOL-ist (Euroopa Politseiameti) või OLAF-ist (Euroopa Pettustevastane Amet).

Koordinatsiooninõupidamiste käigus saavad praktikud vahetada teavet seotud uurimiste kohta ja planeerida tõhusamalt ühiseid tegevusi. Kui vaja, võib Eurojust pakkuda sünkroontõlget. Koordineerimisnõupidamised on samuti väga kasulikud kohtualluvusega seotud võimalike konfliktide vältimiseks või kindlate meetmete kooskõlastatult täideviimiseks.

Eurojust hüvitab reisikulud ja majutuse Haagis igast osalevast liikmesriigist pärit kahele osalejale.

Eurojust korraldab samuti koordineerimiskeskuseid, mille eesmärk on toetada ja kooskõlastada ühiseid tegevusi (milles lepitakse tihti kokku koordineerimisnõupidamistel), et neid tehtaks erinevates liikmesriikides ja kolmandates riikides samal ajal. Koordineerimiskeskuste abil tagatakse see, et teavet vahetatakse tegevuspäeva ajal reaajas ja pädevad asutused on üksteisega kooskõlas, näiteks kui samal ajal peab korraldama läbiotsimisi mitmes riigis. Koordineerimiskeskuste toel saab samuti lahendada probleeme, mis võivad tekkida Euroopa vahistamismääruse täitmise ajal, ning hõlbustada täiendavaid läbiotsimisi ja arestimisi.

- ***Kohtualluvusega seotud konfliktide vältimiseks või lahendamiseks***

Olukorras, kus kohtualluvus on mitmel liikmesriigil, võib kohtualluvusega seotud konfliktide vältimiseks või lahendamiseks pöörduda Eurojusti poole, kes pakub mittesiduva arvamuse selle kohta, millisel liikmesriigil oleks parem uurimist alustada või asja menetleda.

- ***Ühiste uurimisrühmade loomise hõlbustamiseks ja nende toetamiseks***

Eurojust saab aidata ja hõlbustada ühiste uurimisrühmade loomist (joint investigation team – JIT), töökorraldust ja analüüsimist. Eurojust võib tuvastada ühiste uurimisrühmade loomiseks sobilikke juhtumeid, pakkuda kasulikku õigusosalast ja praktilist teavet, näiteks riigisisese õiguse, oluliste takistuste ja parimate tavade kohta, ning aidata koostada ühiste uurimisrühmade kokkuleppeid ja vajalikke tegevusplaanid. Kui seda peetakse vajalikuks, võivad Eurojusti liikmed ka ühistest uurimisrühmadest osa võtta.

Eurojust võib samuti hüvitada ühiste uurimisrühmadega seotud kaks tavalisemat kulu ehk reisi- ja majutuskulusid ning pakkuda suulist ja kirjalikku tõlget. Lisaks laenab Eurojust ühiste uurimisrühmade jaoks varustust, näiteks mobiiltelefone (sealhulgas kulud) ja sülearvuteid.

Lisateavet leiate aadressilt <http://www.eurojust.europa.eu/Practitioners/JITs/Eurojust-JITsFunding/Pages/Eurojust-JITs-funding.aspx>.

- ***Kolmandatesse riikidesse saadetud ja sealt pärit õigusabitaotluste hõlbustamiseks ja kooskõlastamiseks***

Kui teil on vaja abi kolmanda riigi riigiasutusega ühendust võtmiseks, võite pöörduda oma rahvusliku büroo poole Eurojustis, mis saab anda teile teavet Eurojusti kontaktpunktide kohta rohkem kui 40 riigis üle kogu maailma.

Praegu on Eurojust sõlminud koostöölepingud Norra, USA, Islandi, Šveitsi, endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi, Liechtensteini, Moldova, Montenegro ja Ukrainaga. Selliste lepingute raames võidakse vahetada tegevusalast teavet, sealhulgas isikuandmeid.

Rohkem teavet leiate aadressilt <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/Pages/agreements-concluded-by-eurojust.aspx>.

- **Õiguslase koostöö hõlbustamiseks**

Keeruliste teemade ja kiireloomuliste juhtumite korral või olukordades, kus muud suhtluskanalid ei tundu sobilikud või ei ole nõutud aja jooksul tõenäoliselt tulemuslikud, saavad teid aidata rahvuslike büroode kolleegid.

Näiteks on võimalik neil:

- aidata teil saada teavet õigusabitaotluse seisu kohta, näiteks juhul kui otsekontakt riigiasutuste või teiste suhtluskanalite kaudu pole õnnestunud;
- abistada teid juhtumite korral, kus õigusabitaotlused tuleb kiiresti täita. Pidage meeles, et politseiteabe vahetamiseks ja üldise teabe saamiseks on saadaval ka teised kanalid;
- toetada praktikuid taotluste või Euroopa uurimismääruste kavandite ülevaatamisega, näiteks tuua välja, millist tüüpi teavet need sisaldama peaksid, et taotlus soovitud kohtualluvusalas kiiresti täidetak („kvaliteedikontroll“); ja
- teavitada riigiasutusi asjakohastest pooleliolevatest juhtumitest teistes liikmesriikides, kui Eurojustile on selliste juhtumite kohta teavet edastatud.

- **Eurojusti riiklik koordineerimissüsteem**

Eurojusti riiklik koordineerimissüsteem (Eurojust National Coordination System – NNCS) tagab, et osaliste (kes on seotud õiguslase koostööga kriminaalasjades) tehtud töö on riiklikult kooskõlastatud; selliste osaliste hulka kuuluvad näiteks Eurojusti siseriiklikud kontaktisikud, Eurojusti terrorismialased siseriiklikud kontaktisikud, EJN-i rahvuslikud kontaktisikud ja kuni kolm EJN-i kontaktpunkti ning ühiste uurimisrühmade ja Euroopa genotsiidivõrgustiku kontaktpunktid. Eurojusti riiklik koordineerimissüsteem hõlbustab ka Eurojusti ülesannete täitmist asjakohases liikmesriigis. Koordineerimissüsteem peaks samuti aitama otsustada, kas konkreetse juhtumi puhul peaks pöörduma Eurojusti või EJN-i poole.

Lisateavet saate aadressilt <http://www.eurojust.europa.eu/Practitioners/objectives-tools/Pages/eurojust-national-coordination-system.aspx>.

III. Kokkuvõte

Otsekontaktid liikmesriikide asutuste vahel on piiriülese koostöö puhul väga olulised. Kui teil on vaja abi, saavad EJN ja Eurojust teid toetada. Kuna mõlemad asutused teevad tihedalt koostööd, tegeleb teie taotlusega kõige sobivam üksus.